

Україна у фокусі

11 – 17 березня

2013 року

ЗМІСТ

<i>I. Огляд політичних подій за тиждень.....</i>	<i>3</i>
<i>II. Аналітична довідка.....</i>	<i>4</i>
<i>Політичні інституції і демократичні процеси.</i>	
<i>Перші сто днів нової Верховної Ради: більше питань, ніж відповідей.....</i>	<i>4</i>

I. Огляд політичних подій за тиждень

11
березня

Із початком пленарного засідання парламенту, яке заплановане на 19 березня, депутати-опозиціонери продовжать блокувати роботу Верховної Ради. Про це повідомив народний депутат фракції «Батьківщина» Олег Канівець. В опозиції наголошують, що однією з вимог до парламентської більшості буде позбавлення мандатів усіх депутатів-сумісників, які «мають бути покарані так само, як Сергій Власенко».

У провадженні Генеральної прокуратури перебуває ще три справи, заведені проти захисника Юлії Тимошенко Сергія Власенка. Про це заявив сам Власенко на своїй першій після позбавлення депутатського мандата прес-конференції. З оскарженням цього рішення Вищого адміністративного суду України Власенко звернувся до Європейського суду. Та попри все, за словами захисника экс-прем'єра, він і надалі представлятиме її інтереси в суді.

12
березня

Опозиція розпочинає Всеукраїнську акцію протесту «Вставай Україно!», головна мета якої – відставка Президента Віктора Януковича. Про це повідомили лідери опозиційних фракцій Арсеній Яценюк та Олег Тягнибок. Триватиме вона два місяці, впродовж яких опозиціонери відвідають усі обласні центри України. Там вони збиратимуть своїх прихильників на мітинги, а 18 травня – у день Європи – завершать всеукраїнську акцію маршем протесту в Києві. Партія «УДАР» свою участь в акціях не підтвердила.

13
березня

Президент Віктор Янукович підписав Указ про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України. Глава держави доручив уряду забезпечити щомісячне інформування Євросоюзу про вжиті Україною заходи задля забезпечення підписання угоди про асоціацію.

14
березня

Віктор Янукович назвав нинішній рік вирішальним для інтеграції України до Європейського союзу і вкотре висловив сподівання, що у листопаді вдасться підписати угоду про асоціацію. Про це він заявив під час прес-конференції після зустрічі у Києві із Президентом Латвійської Республіки Андрісом Берзиньшем. В свою чергу, президент Латвії запевнив, що Рига підтримує Київ і готова допомагати у євроінтеграційних прагненнях.

15
березня

Опозиція готова розблокувати трибуну, зокрема, якщо буде створено слідчу комісію, що розгляне питання позбавлення мандатів чотирьох народних депутатів. Про це повідомив депутат від партії «Батьківщина» Микола Томенко. Крім того, за словами опозиціонера, Верховній Раді доведеться наступного тижня ухвалити кілька рішень, серед яких – визначити дату виборів київського мера та розглянути законопроекти, які стосуються євроінтеграції.

У Партії регіонів заявили, що готові до компромісу, але за умови, якщо опозиція пообіцяє після ухвалення згаданих законопроектів більше не вдаватись до блокування парламенту.

II. Аналітична довідка

✓ Політичні інституції і демократичні процеси

ПЕРШІ СТО ДНІВ НОВОЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ: БІЛЬШЕ ПИТАНЬ, НІЖ ВІДПОВІДЕЙ

12 березня виповнилося три місяці від офіційного початку роботи Верховної Ради VII скликання. За цей час депутати пропрацювали в режимі пленарних засідань лише сім днів, встигнувши призначити нове керівництво парламенту й уряду та ухвалити мізерну кількість законодавчих актів. Натомість перші місяці роботи законодавчого органу більше запам'яталися силовими конфліктами між депутатами, блокуванням президії та трибуни парламенту й позбавленням народних обранців їх депутатських мандатів через судові рішення.

*Як оцінити перші місяці роботи нового парламенту?
Чого чекати від нього далі?*

Парламентський клінч

Як і передбачали більшість українських оглядачів, рівень конфліктності в роботі нової Верховної Ради суттєво зріс порівняно з парламентом попереднього скликання. Цьому було кілька причин. По-перше, внаслідок виборів 2012 року відбулося помітне оновлення депутатського складу: до парламенту потрапили як молоді радикально налаштовані політики (передусім з лав націоналістичної партії «Свобода»), так і мажоритарники, які намагаються вести самостійну гру та опиратися тиску правлячої більшості.

По-друге, всередині самої Партії регіонів (ПР) також намітилися відцентрові тенденції, зокрема внаслідок посилення ролі найближчого оточення сім'ї Президента Віктора Януковича та невдоволення цим частини депутатів правлячої партії. Усе це разом вилилося в дуже непрості перші дні роботи нового парламенту, які були позначені блокуванням його роботи, періодичними бійками та нездатністю правлячої більшості призначити склад уряду й керівництво парламенту з першої спроби.

Наступні місяці засвідчили загострення конфлікту між провладними й опозиційними фракціями, що призвело до тривалого блокування парламенту опозиціонерами на початку 2013 року з вимогами забезпечити неухильне дотримання принципу особистого голосування. Попри неоднозначність такого методу, більшість експертів оцінили його досить позитивно, адже, з одного боку, проблема «кнопкодавства», тобто голосування картками кількох своїх колег, потребує негайного вирішення, а з іншого – опозиції вдалося вперше за багато часу нав'язати власний порядок денний парламентській більшості. Поза тим, розв'язка цієї парламентської історії так і не дала однозначну відповідь на питання, чи голосуватимуть усі депутати лише за себе: замість виконання початкової вимоги опозиції щодо введення нової системи голосування «Рада-3» було внесено зміни до парламентського регламенту. Вони, скоріше за все, збільшать рівень дотримання принципу персонального голосування, однак повністю не усунуть проблеми голосування за сусідів.

Зростання градусу напруженості засвідчила й низка подій щодо позбавлення народних обранців депутатських мандатів через суд, яка розпочалася в лютому цього року. При цьому практично у всіх випадках

Вперед до нових конфліктів

Попри те, що станом на середину березня Верховна Рада продовжувала лишатись у заблокованому стані, вірогідність того, що опозиційні фракції розблокують її вже найближчим часом, досить висока.

це було здійснено без належних підстав і з грубими порушення законодавства й Конституції, що стало свідченням повної підконтрольності судової системи виконавчій вертикалі на чолі з Президентом. Мотиви таких кроків були досить очевидними: мажоритарників Павла Балогу та Олександра Домбровського позбавили депутатських повноважень унаслідок їхньої незговорливості щодо співпраці з ПР, а член «Батьківщини» Сергій Власенко, найімовірніше, постраждав унаслідок свого статусу головного захисника Юлії Тимошенко та різких висловлювань у бік президентської команди. Водночас скасування мандата представника ПР Андрія Веревського, яке використали для демонстрації невивірковості українського правосуддя, більше нагадувало обопільну згоду ініціаторів цього процесу та самого депутата, представницький мандат якого був радше тягарем для його підприємницької діяльності. Поза тим, прецедент позбавлення депутатських мандатів у судовому порядку не лише став черговим потужним ударом по українському парламентаризму, а й засвідчив проблеми з контрольованістю нової Верховної Ради з боку президента, який був змушений вдатися до таких неординарних кроків заради залякування й упокорення депутатського корпусу.

По-перше, виконати їх основну вимогу – відкликати позов парламентського спікера до суду щодо позбавлення Сергія Власенка депутатського мандату – неможливо, адже суд уже виніс своє рішення. По-друге,

опозиційні депутати дедалі більше відчувають втому від блокування парламенту, продовження якого викликало вже менше ентузіазму в політичному і громадському середовищах. По-третє, відновлення нормального законодавчого процесу потрібне і владі, й опозиції. Якщо для першої парламент потрібен для ухвалення економічних ініціатив і документів на бодай формальне виконання вимог ЄС, то останню має цікавити, зокрема, призначення виборів у Києві, які орієнтовно мають відбутися влітку цього року. Крім того, втручання парламенту потребує і незрозуміла ситуація з перевиборами в п'яти мажоритарних округах, до яких додалися ще два, що втратили переможців за рішенням суду. Вирішення цих питань спонукатиме парламентські сили до розблокування роботи законодавчого органу, хоча, зважаючи на їхню політичну чутливість, вірогідність продовження практики блокування лишатиметься високою.

Остаточно не знято з порядку денного й проблему можливого

дострокового припинення повноважень парламенту та призначення дострокових виборів. Зважаючи на те, що для цього потрібна згода як опозиції, так і президента, вірогідність такого сценарію поки не надто висока. З одного боку, обидві сторони недостатньо задоволені складом нового парламенту і можуть сподіватися на поповнення власних лав на нових виборах у разі внесення змін до виборчого законодавства. З іншого боку, мало хто бажає втрачати мандати, не пробувши депутатом і півроку, та знову вкладати величезні ресурси в нову кампанію. Тому сподіватися на те, що найближчим часом назбирається критична маса прихильників перевиборів до Верховної Ради, наразі досить важко. Утім, зважаючи на високий рівень конфліктності нового парламенту, очевидно, що тема його розпуску в майбутньому знову спливатиме на поверхню, а сама Верховна Рада може і не допрацювати свій 5-річний термін.

Висновки

Таким чином, перші три місяці роботи нової Верховної Ради запам'яталися силовими конфліктами, блокуванням парламентської президії, позбавленням депутатів їх мандатів через суд і вкрай низькою продуктивністю законодавчого органу країни. Крім того, за цей час так і не стало зрозуміло, наскільки відрізнятиметься новий парламент від старого в питаннях фракційної дисципліни, персонального голосування та ведення законодавчого процесу. Єдиним висновком можна вважати те, що новий парламент буде куди більш конфліктним як у внутрішній взаємодії депутатів і фракцій, так і в стосунках з іншими органами державної влади, в тому числі з президентом. Відновлення нормальної роботи Верховної Ради, яке варто очікувати вже найближчим часом, має дати відповідь на питання, як ця напруга вплине на виконання парламентом своїх основних функцій, передусім у царині законотворення.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук